

KLÓPIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	10 kor.
Hegyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Videkre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
később utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszatérítését
vagy megőrzését nem vállalja.

Hirdetések és hirdetések a
kiadóhivatalban intézendők

Árnyék ár 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 9.

Magyar ünnep.

Isten képe az ember, mikor imádkozik s örök életét munkálja, Isten képe, mikor alkot s ráüti bélyegét a nyers természetre — én vagyok a teremtés koronája.

Aldásos jó évet hozott ránk az Ur kegyelme s a magyar nép hasította a barázdát, a hol meggyűljék, szórta a magot, a hol megfakadjon az áldás. És tetszett az Urnak a dolgos nép, az ő népe és rajta tartotta áldó két kezét a magyarok Istene az ő népének munkáján és megsokasodott a termés és a miért imádkoztak — nem fog hiányozni a mindennapi kenyér.

A nép pedig összehordta Isten dicsőségére, maga bátorítása, okulására az életből, jószágból fel Pozsonyba a régi koronázó, diétás városba, hadd lássa ország-világ, hogy nem összetett kézzel várja a magyar a manna hullást, hanem tudással leli meg a módját, hogy szaporítható fel az áldás.

Minden kiállított tárgyon ott a magyar gazda tudásának pecsétje, az a királyi pecsét, mely a természet erőit kormányozza a teremtés koronájának végzése szerint.

Büszkén mutathatunk a pozsonyi kiállításra, mint szövetségi okmányra Isten és ember között, mint szemléltető képére annak a mondásnak — imádkozzál és dolgozzál.

A mi ünnepünk a magyar faj, a magyar haza ünnepe ez a kiállítás. Mert hiába minden harag és köpködés, első e hazában a földmívelés.

Ne okvetetlenkedjék ebben a dologban senki.

Elvégre a testnek minden tagja egyaránt fontos, de mégis más más rangú.

Az arc az, melyen a típus bélyege kiüt s ez a test főrése. Nemzetgazdaságunk feje, tipikus magyar fő, a földmívelés.

Ugy illik, hogy ez viselje a kalapot. Az ipar a két kezünk, a tudás a két lábunk, a kereskedelem által tudunk biztosan ülni a nyeregben. Mind fontos testrész, de fordítva mégse volna szép a rendje.

Maradjon csak felül a tipikus testrész, a fő.

Szép magyaros beszédek hangzottak el a megnyitó napján. Praktikus dolgokat

beszélt meg utána a VI-ik országos gazdaságkongresszus és valóságos régi jó magyar világot varázsolt elő a 3000 kisgazda nemzeti zászlós, Rákóczy-indulóval kísért menete, festői tájviselésekben buzakoszorukat nyújtva Darányinak, az első miniszternek, ki helyzete magaslatára igyekszik emelkedni.

Magát a főherceget is megragadta a föld vonzó ereje s ennek hatása alatt mondta: »Élénken érdeklődöm a magyar föld sorsa, a magyar föld jövője iránt.«

Helyesen szólt a főherceg, igazán a magyar föld melege sugárzott keresztül a szívére, mikor ezt a szót kimondta, mert a magyar föld jövője a magyar föld sorsától függ.

És a földtől függ az egész nemzeti lét is mert áldjon vagy verjen sors keze itt élned és meghalnod kell.

Minden magyar ott van lélekben a pozsonyi kiállításon s míg végig néz szeme a remek anyagon, míg szürcsöli lelke a szebbnél szebb referádákat gazdasági kincseinkről, büszkén érezzük a költő szavát s »ha a föld Isten kalapja, úgy hazánk bokréta rajta.«

Isten nagy kegyelme, kormányunk lelkiismerete örökdjék e bokréta felett, mert ha egyszer elhervadna, újra nem virágzanék többé soha.

Hazánk jövője — földünk sorsa, egy elválaszthatatlanul.

P—y.

A kiállításról tudósítónk a következőket jelenti:

A megnyitás előtt.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter már szombaton este megérkezett, míg Széll Kálmán csak vasárnap reggel ment Pozsonyba.

A délelőtti folyamán tisztelegtek a miniszterelnöknél Pozsony város és Pozsonymegye küldöttségei; az első a polgármester, a második az alispán vezette.

Majd a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének küldöttségét fogadta a miniszterelnök, akit gróf Desseffy Aurél üdvözölt, mint a szövetség elnöke.

Széll Kálmán miniszterelnök válaszában kifejté, hogy ő testetül-lelkestől gazda volt egész életében, gazda most is; de úgy érzi, hogy a többi gazdasági ágak érdekei szintúgy a szívéhez vannak kötve.

Örömmel jött ide, hogy ezzel is megmutassa, mennyire szíve a nemzet gazdasági életének minden nyilvánulását. Természetes, hogy a perczben, a mezőgazdasági élet bemutatkozó ünnepélyén, amelyben mint kiállító és gazda maga is részt vesz, a legkövetlenebbül a mezőgazdasági érdek érinti.

Mint miniszterelnök csak köszönetet mondhat azoknak, akik e kiállítás létrehozása körül az ország érdekében fáradoztak és csak azzal zárja szavait, hogy adja Isten, hogy menjen át minden ember tudatába, s válják közmegegyezéssé az a felfogás, hogy Magyarország gazdasági közönsége érdekeinek a többi gazdasági ágakkal összhangban való kielégítése képezi az ország anyagi fejlődésének alapját és hogy gazdasági haladásunkat ebben a harmoniában, de egyúttal teljes erővel is kell irányítanunk, mert különben abban a nagy versenyben, amelyet a nemzetek ma kifejtene, nem tudunk megállni.

A kiállítás megnyitása.

Az egész város talpon volt már korán reggel. Az emberek aggódva vizsgálták az eget, a mely borus volt. Tíz óra tájban egyszerre kitisztult, s megindult az áradat a Dunaliget, a kiállítás színhelye felé.

Maga a megnyitó-ünnep a tornacsarnok előtt levő téren folyt le. A hatalmas tornacsarnok falait erre az alkalomra pazarul fel díszítették. De mindezt a pompát elhomályosította a vendégereg kápráztató tarkasága és a pozsonyi nők szépsége.

A tornacsarnokkal szemben diszes baldakin állítottak fel Frigyes főherceget, a kiállítás védnöke részére, átellenben Izabella főhercegnő és leányának volt diszes emelvénye.

A főhercegi baldakin jobb- és baloldalán a küldöttségek, a kiállítás fő funkcionáriusai, Pozsony város és megye notabilitásai foglaltak helyet. Széll Kálmán és Darányi Ignác miniszter jóval előbb megérkeztek.

Pontban tizenegy órakor megérkezett Frigyes főherceg neje és négy leánya kíséretében, mire a katonazenekar intonálása után a pozsonyi daloskör nagy precizitással énekelte el a Himnusz, melynek alig hangzottak el első akkordjai, mindenki levette kalapját s kis idő múlva az egész közönség együtt énekelt a dalosokkal.

A Himnusz bevégeztével Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter mondott nagyhatású beszédet.

Fenséges Főherceg Ur!

A gazdasági egyesületek országos szövetségének fáradhatatlan buzgalma, Pozsony város hazafias közönségének áldozatkészségével egyesülve a pozsonymegyei gazdasági egyesület és a pozsonyi ipar- és kereskedelmi kamara támogatása mellett létesítette ezen országos mezőgazdasági kiállítást. De minden buzgalom és minden törekvés hiábavaló lett volna és csak fél sikert érhetünk volna el, ha Fenséged magas neve fényével nem emeli kiállításunkat, a védnökséget el nem fogadja és saját magas személyében a Fenséges Főhercegeasszonygyal, a női kézi ipar nagylelkű pártfogójával együtt a kiállító élére nem áll.

Hálás és hódolatteljes köszönetet mondunk Fenségeteknek ezen magas kegyeért.

Füvek és leánykák részére, igen erős Carlsbadi cipők 1 frt 20 krtól kezdve, továbbá Csizmák, Galocsnik Kalapok, Sapkák, 50 krtól kezdve, Füvek 90 krtól feljebb, kész füv Lábvalók, Gallérok 12 krtól, Kézleők 20 krtól Nyakkendők 15 krtól feljebb, Keztyűk, Harisnyák, Zsebkendők 6 krtól feljebb, Inggombok, Pénztárczák, Fésűk, Kéfék Szappanok, Zsebkések, Esőernyők, Uti bőröndök, téli alsó Ingek, Nadrágok, Gamáslik, gyapjú Takarók, Törülközők Szalmazsákok, kész Paplan és ágylepedők, Chiffonok, Vászna, Barchetek ez idénre különösen óriási mennyiségben érkeztek s rendkívül olcsón adnak el.

Elősmert szolid keresztény üzlet!

Olcsó szabott árak!

Szülők különös figyelmébe!

Az iskola év kezdetén fiú- és leánygyermeknek teljes felruházására meglepő olcsó árak!!!

FÁBRY TESTVÉREK nagyruházában
Nagyváradon, Olaszi Fő-utca. Telefon szám 76.

Fenséged, midőn megdicsőült közvetlen előde után átvette magyarországi nagy területű birtokait, azokkal együtt örökölte földünk szeretetét, a magyar mezőgazdaság és a magyar gazdasági, a nemzet ezen gerincze iránt való érdeklődést. De nem is lehet az másképp, mert Fenséged egyenes leszármazója azon dicső emlektű Albert szász-tescheni hercegnek, aki közel egy század előtt a magyarországi gazdasági intézetet megalapította és Fenséged ereiben folyik azon nagy Nádor vére is, kinek a magyar mezőgazdaság, de hozzáteszem, egész Magyarország minden időkre adása maradt.

Midőn hódolatteljesen arra kérem Fenségedet, hogy ezen kiállítást Pozsony város területén kegyesen megnyitni méltóztassék, feltűnik előttem Pozsony város múltjának képe. A város, melyben dicső királyainkat koronázták, a város, mely a Karok és Rendek tanácskozásait látta és amelynek minden kövéhez egy történeti emlék tapad, régi előjogaiból a viszonyok változása folytán nem egyet elvesztett, de ami a régi kiváltságokból esett, azt visszanyerte és kipótolta ipari, kereskedelmi, gazdasági fejlődésben és emelkedésben és midőn e nemes város kezét nyújtott a gazdasági egyesületek lelkes szövetségének ezen kiállítás megalkotására és kezét kézbe téve, vállalt vállhoz vetve az együttes és összefüggő működés ny fényszerű eredményt ért el, ezáltal e két testület példát adott arra is, hogy a gazdasági ágazatok összehangzó működésétől mily eredményeket lehet remélni és lehet várni.

A Gondviselés különös kegye, hogy ezen kiállítás éve összeesett egy kedvezőbb gazdasági esztendővel és így a magyar gazdasági kiállítás sikerének és virágzó munkájának eredményének nyugodtabban örülhet. Bár volna a sors könyvében megírva, hogy ezen kiállítás és ezen kedvezőbb gazdasági esztendő előhírnöke volt egy általános gazdasági emelkedésnek és felvirágzásnak, bár érné meg ezt a felvirágzást ez a nemzedék, mely annyi változást, annyi bizonytalanságot, oly nehéz napokat látott és bár érné meg ezt az, akit imáinkba foglalunk és aki mindnyájunk előtt és mindnyájunk fölött áll, nemcsak Szent István koronájának ezredéves jogán, hanem történeti nagy érdemei és emberi nagy erényei hatalmas jogcímén is. Bar engedné meg a Gondviselés, hogy a mi Felséges Urunk ne csak meglássa és megmutathassa nekünk az ígért földet, hanem abba be is vezethessen és abban még sokáig boldogíthasson bennünket. Éljen a király! Éljen a haza!

A miniszter beszédét többször szakította félbe riadó taps, különösen tetszett az a része, amelyben utalt Frigyes főhercegnek a magyar föld iránti szeretetére s rámutatott arra, hogy a főherceg abból a családból származik, amelynek létrejöttét a magyar-óvári gazdasági akadémia köszönheti.

Ezután Brolly Tivadar polgármester üdvözölte Frigyes főherceget Pozsony város nevében, majd Bujanovics Sándor, az OMGE elnöke, mint a kiállítás rendező-bizottságának elnöke mondott beszédet a főherceghez. Minderre feszült figyelem közt Frigyes főherceg a következő beszéddel válaszolt:

Készséggel vállaltam el Felséges Urunk legmagasabb engedelmével a kiállítás védnöki tisztét. Örömmel látom a fényes sikert, mely minden várakozásomat meghaladta. A magyar királyi kormány hathatós támogatását kiemelve, nem hallgathatom el, hogy a siker érdeme a gazdasági egyesületek országos szövetségét és az oly áldozatkész Pozsony várost illeti, melynek falai közt családommal együtt oly szívesen tartózkodom. Fogadják az összes közreműködőkkel együtt hazafiai köszönetemet.

A földmívelésügyi miniszter ur meleg szavakban emlékezett meg megdicsőült elődeimről. Az ő nemes példájukat kívántam követni azáltal, hogy én is magam kezelem birtokaimat, a birtokkal együtt járó nagy társadalmi feladatokat teljesen átérzem és élénken érdeklődöm a magyar föld sorsa, a magyar föld jövője iránt.

Szívből kívánva mezőgazdaságunk felvirágzását, a második országos mezőgazdasági kiállítást ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

A főherceg beszédét viharos éljenzéssel fogadták.

A Szózatot intonálta ezután a daloskór, a közönség kalaplevélve együtt énekelte a dalosokkal, ifjak, öregek, köztük több benszülött pozsonyi öreg polgár, aki a Szózatnál többet se tudott magyarul.

Rövid cerele következett ezután; a főherceg Darányi miniszterrel, Izabella főhercegnő pedig Széll Kálmán miniszterelnökkel társalgott. Eközben dörögtek a viharágyuk, ami a kiállítás megnyitását jelentette.

A kiállítás megtekintése.

Rövid idő múlva elindult Frigyes főherceg és környezete a kiállítás megtekintésére.

Elsőül a borászati és szőlészeti pavillont tekintették meg, itt Engelbrecht Károly csoportelnök és dr. Drucker Jenő csoportbiztos szolgált a szükséges felvilágosításokkal.

A kertészeti kiállítás egyike a legszebbeknek, Széll Kálmán ráfűti kertészetiének gyümölcsei általános tetszést vívtak ki.

A kiállítás második napján, azaz hétfőn délelőtti meglátogatta a kiállítást ismét Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter és kísérete, köztük az ország legelőkelőbb magyargazdái.

Az V. főcsoportban legérdekesebb a Pesti, Hengermalom izléssel és igen ügyesen rendezett díszes kiállítása.

Igen gazdag és változatos képet mutatott a gépkiallítás, ahol a legtöbb gépet üzemében is bemutatták.

A VI-ik csoportnak a gépkiallítás a díszes vadászati kiállítás pavilonja maga is stilszerű kiállítási tárgy volt.

Az élő állatkiallítás a gazdasági kiállításnak a legvonzóbb részlete. 237 lovat fogadtak be a czélszerűen készített barakkok. Nem sok, de gyönyörű anyag, melyet bemutatnak. A kis tenyésztők is jól kitétek magukért és 25 példányt állítottak ki a magyar kiscsordák. A szarvasmarha kiállítás semmivel sem maradt volna el a szegedi mögött, hogyha 13 vármegyét az utolsó időben szájról és körömfajás miatt le nem zárnak — ez csonkította meg a juh- és sertéskiallítást is.

A sertések magyar és idegen fajták szerint lettek csoportosítva. A kiállítás kluja azonban a baromfikiallítás. Akik a külföldi angol, francia, német, olasz, osztrák baromfitartókat ismerik, meglepetéssel látták ezek messze túlszárnyalását a dunaliget kiállítás által. Nem két-három állatot láthatunk itt kalitkákban kuczorogni, hanem százával az egyöntetű baromfit, csapatokban és sodronykerítéses parkokban, amelyek szétszórhatók ólakban tanyáznak. Háromezeröttszáz darab baromfit hoztak össze a kiállításra.

Izabella főhercegnő pavilonjának megtekintése után a főhercegi család a közönség lelkes éljenzése után a korzón várakozó udvari fogatokra ült s onnan pavilonjukba hajtatva, hol a meghívott vendégek számára dejeuner volt.

A főhercegi pár távozása után a kiállítási csarnokokat ellepte a tengeri nép.

Tegnap este volt az Izabella-korzó me-

A „TISZANTUL” TÁRCZAJA.

A sisak.

Írta: Paul Ginisty.

Az árverezési terem tele volt emberekkel, akik feszült kíváncsisággal nézték a különös tárgyat, melyet a kikiáltó magasan föltartott a kezében. Egy régi rozsdás sisak, valami rég elporladt lósnak harci díszre csillogott fakó szürkeséggel a kezében.

— Alonzo de Laganen mester műve! ... kétszáz frankot ér! ... ki menyit ad érte? ...

Vékony hang, valahonnan a terem végéből, tréfásan vetette oda.

— Hat frankot adok!

Es senki sem kínált többet. A kikiáltó kinnálta, elmondott egy hangulatos történetet is amely romantikus színen tüntette föl a nevezetes portékát. De hiába.

Nyílt az ajtó; valami művészféle ember lépett be, nagyokat fújva, izgatottan körültekintve s amikor a sisakot megpillantotta, egyszerre főkiallított:

— Mi az ára annak? Megveszem!

— Hat frankot adok! — ismételte az előbbi kinaló.

— Husz frank! — kiáltotta a művész.

— Harmincz frank! — felelte most valaki egy másik csoportból.

— Ötven frank!

— Hatvan! ...

— Száz frank!

A kikiáltó meglepetéssel pillanatra valószággal megáldorodott. Megforgatta kezében a vas-sisakot s mélytő szemmel kezdte most megnézegetni, vajjon nem-e csalódott? talán valóban értékes holmi került a kezébe? És nem csekély meglepetésre a terem közönségének most maga is beállott árverezőnek.

— Én magam százhusz frankot adok érte.

— Száz ötven! — kiáltotta idegesen a művész.

— Kétszáz!

— Háromszáz frank! ...

A kikiáltó megrökölt. Az az ár megfélemlítette. Egy ideig habozott. Háromszor ismételte még az utolsó árat. Aztán belátta, hogy ennyit még sem adna érte.

A sisak tehát a művész tulajdonába ment át.

A jelenet fölött meglepett s érdeklődéssel siettem át a tömegben a vásárló felé, aki régebbi ismerősom. B ldogan, kézzorítással fogadott.

Jól szemügyre vettem a tárgyat: jelentéktelen értékű első tekintetre felismertem.

— Hogyan? Ő háromszáz frankot adott ezért az ócska vasért? — kérdezte csodálkozva.

— Mindenesetre!

— De hiszen hat frankot sem ér.

— Nekem igen. Ez a sisak fontos szerepet játszott az én életemben. Tíz évi szenvedésnek volt az okozója, tíz rettenetes évnék; feldulta az életemet, megváltoztatta céljaimat, szerecsélténné tett. Megszereztem tehát, hogy

most végre bosszút álljak rajta mindenért; hogy szétromboljam, összezúzzam ...

— Megvillom ...

— Hogy semmit sem ért ebből. De majd én megmagyarázom önnek. Nem titkolom el ezt a történetet; sőt elmondom, mert ez által könnyíték magamon a hosszú halgatásért. Ide nézzen, uram; látja ezt a rostélyt, itt a sisak homloka alatt? Ha el van zárva, mint most, nem-e éppen olyan, mint valami levélszekrény?

— Tökéletesen ... Tehát?

— Tehát figyeljen ide. Ezen az árverésen kalapács alá kerültek egy urnak a holmijai, aki nemrég meghalt s akinek én életében nagy szolgálatot tettem — ha akaratlannul is. Ez a dolog tíz év előtt történt. Az úgy valami üzleti terv körül fordult meg, melynek megbeszélése végett gyakori látogatásokat kellett tennem a házában. Látogatásaim alkalmával több ízben összehozott ott a véletlen egy bájos, kékszemű leányt, aki tizenkét éves volt a társalgónője. Huzott barátságom hűgának volt a társalgónője. Huszonhárom éves voltam akkor, mi sem természetesebb tehát, hogy már a második találkozásomkor lángra gyúltam. A bájos hölgy azonban bízhatatlannul ártatlan vala: ha nekem néztem elpirult és elcsúszott, egy világról sem részszelve tekintetemet viszonzni. Mit tegyek? Mi denáron beszélni kívántam vele, találkozzon vele valahol, hogy zavartalanul bevallhassam neki érzelmeimet. De egyetlen szót sem suhattam neki, annál kevésbé beszélhettem rá a találkozóra ...

nyitása a kiállítás területén. Az egész kiállítási területet fényesen kivilágították ez alkalomra. A megnyitás napján huszezerötszáz látogatója volt a kiállításnak.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

A nyárral együtt letűntek a rövid városi közgyűlések is; kezdetét veszi az erős harc a zöld asztalnál.

A holnapi közgyűlésre olyan tartalmas, hosszú tárgysorozatot állított össze a tanács, a milyen a tavasz óta nem volt. És a sok tárgy között nem egy kiváló fontosságú és nagyjelentőségű a város jövő életében.

Elénk vita lesz is és bizonyára jól bealkonyodik, mikorra az elők berekeszti a gyűlést, hogy másnap folytassák.

A gyűlés tárgysorozata a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1902. évi szeptember hó 11-én és esetleg következő napjain mindenkor d. u. 3 órakor a városház tanácstermében a következő ügyek fognak tárgyalni:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.

2. A m. kir. belügyminiszter a város köz- és magánvilágítása tárgyában hozott határozat jóváhagyására vonatkozó leirata.

3. A m. kir. belügyminiszter a nagyvárad-i gőzmozdonyú közúti vaspálya részvénytársasággal kötött szerződést jóváhagyó leirata.

4. A m. kir. belügyminiszter az állami gyermekmenhely részére átengedett alapítványra vonatkozó határozatát jóváhagyó leirata.

5. A m. kir. belügyminiszter leirata az állami gyermekmenhely részére szükséges telek átengedése iránt.

6. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter leirata a Moskovits Adolf és fia gyárához vezetendő iparvágány engedélyezése tárgyában.

7. A közigazgatási bizottság f. év I-ső feléről szóló jelentését megküldi.

8. A közigazgatási bizottság az általános tisztújítás ellen Zana Agoston felebbezésére hozott ítéletét megküldi.

9. Kolozsvár sz. kir. város közönségének meghívója Mátyás király szobrának leleplezési ünnepélyére.

10. Hevesvármegye Rákóczy, Thököly és Bercsényi diffamálását kimondó törvények tör-

lése, Kossuth Lajos emlékének törvénybe iktatása iránt a magyar képviselőházhoz intézett feliratát pártolás végett megküldi.

11. Torontál vármegye közönségének a magyar képviselőházhoz intézett felirata a vasárnapi munkaszüneti törvénynek a hivatalokra leendő kiterjesztése tárgyában.

12. Pozsony sz. kir. város közönsége a közszükségletet képező anyagok, termékek beszerzése, a műszaki teendők ellátása és a vállalkozások körüli eljárás tárgyában hozott határozatát megküldi.

13. Pancsova sz. kir. város közönsége önálló választó kerületté alakítása tárgyában a magyar képviselő házhoz intézett feliratát pártolás végett megküldi.

14. A tanács Szakács Lajos teltől a közterülethez csatolt telek megvételére vonatkozó javaslatát beterjeszti.

15. A tanács javaslata Bekker Ignác nagyvárad-i lakostól a közterülethez csatolt telekre sz. megvételére tárgyában.

16. A tanács a közutak befásítása és a faiskoláról készített szabályrend letet beterjeszti.

17. A tanács a kórházi szabályrendelet 28. §-a módosítására vonatkozó javaslatát beterjeszti.

18. A tanács az újvárosi közs. elemi fiú és leányiskolához az V. és VI-ik osztály felállítására a szükséges tanítói állások szervezésére vonatkozó javaslatát beterjeszti.

19. A tanács a pénzintézetek által fenn tartott zálogházak által szedhető kamatok és biztosíték megállapítására vonatkozó javaslatát beterjeszti.

20. A tanács jelentése a Szaroveczky szegény gyermek-kórház alap tulajdonát képező regale kártalanítási kötvények beváltása tárgyában.

21. A tanács javaslata az iratok és irodatisztek lakbér főemelésére ügyében.

22. A tanács előterjesztése a költségelőirányzat IX-3. rovatánál felmerült 500 korona pótbérel engedélyezése tárgyában.

23. A tanács előterjesztése ifjabb Jelinek Ferenc hasznóbérelt ajánlatára.

24. A tanács javaslata a Lux Laura és Weisz Salamon faterék bérlet áruházasára.

25. A tanács javaslata a Zöldfa alatti I. sz. bolti helyiség bérletének meghosszabbítására beadott ajánlatra.

26. A tanács javaslata a Zöldfa alatti 4. sz. bolti helyiség bérletének meghosszabbítására beadott ajánlatára.

27. A tanács javaslata a Zöldfa alatti 6. sz. bolt bérletének meghosszabbítására beadott ajánlatra.

28. A tanács javaslata Krausz Béla kövezetvám megváltására tett ajánlatára.

29. A tanács javaslata özv. Hrozjencsik Jánosné halotti negyed kiutalási kérelmére.

30. A tanács javaslata özv. Takács Lászlóné segély iránti kérelme tárgyában.

31. A tanács javaslata Szilágyi Gézánnával a Szt. László templom órája fentartására kötött szerződés felmondása iránt.

32. A polgármester Fischhoff Frigyes kérényét Nagyvárad város község kötelékébe felvétele iránt beterjeszti.

33. A polgármester Kiss László felebbezését beterjeszti.

34. A polgármester Beczkay Artur volt vámfelügyelő felebbezését beterjeszti.

35. A polgármester Horváth János volt vámmellenőr felebbezését beterjeszti.

36. A nyugdíj bizottság javaslata dr. Buljovszky József volt polgármester által a nyugdíj alapba befizetett járulék 90%-ának kiutalása iránt.

37. A nyugdíj bizottság javaslata Nagy Sándor v. tűzoltó nyugdíjazása tárgyában.

Erről a törvényhatósági bizottság i. tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a tárgysorozatba nevezett ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1902. szept. hó 9 én.

Bordé Ferencz,
f. jegyző.

Hol legyen a központi villanytelep?

Elénk emlékeztében van még mindnyájunknak az az ádáz harc, melyet az olasz- és újvárosi polgárok vívtak azért, hogy melyik városrész nyerve el a Szigligeti-színházat.

Most a mint látszik, ismét van hasonló éles szóharcra kiáltás, az építendő központi villanytelep ügyében. Tudvalevőleg a villamos világítás kérdésében a város már annyira előrehaladt, hogy a villanytelep felépítéséről, illetve első sorban e célra alkalmas helyről kell gondoskodnia.

A világítási bizottság az áruraktár mögött levő területet jelölte ki a várad-velencei vasútállomás mögött levő terület helyett, dacára annak, hogy előbbi helyen évenként az üzem 1200 koronával többbe kerül.

A városi tanács a világítási bizottság javaslatát szintén magáévá tette és ily irányban tesz előterjesztést a f. hó 11-iki, csütörtöki közgyűlésnek.

Ámde lesznek a közgyűlésen — úgy látszik, tekintélyes számmal — bizottsági tagok, kik ellenkező álláspontot foglalnak el a világítási bizottság és a tanács egyértelmű határozatával szemben és igyekezni fognak megdönteni a tanács javaslatát.

E cél elérése érdekében a várad-velencei és váraljai, sőt csillagvárosi (hogy ezek miért, nem tudjuk) polgárok vasárnap este a Lloyd-kávéház külön termében értekezletet tartottak, melyen mintegy 300 polgár jelent meg.

Az értekezletet Guttman Sámuel nyitotta meg és előadta azokat a sérelmeket, melyek — szerintük — a központi villanytelepnek a Nagypiac téren leendő felépítéséből származnának.

Az ügyszó nagyon sokan hozzászólottak, így Gábel Jakab, Löwenstein Zsigmond, Weisz Mór, Feldmann Izidor stb. Végre is alapos vitaközlés után egyhangulag elhatározták, hogy a főispánhoz, polgármesterhez, főjegyzőhöz és főkapitányhoz monstre deputációt menesztenek, mely elő fogja adni azokat a sérelmeket, melyek őket érnék, ha a villanytelep tényleg a Nagypiac téren létesülne.

— De hát a sisak? . . .

— Azonnal rátérek. Sőt éppen ide érkeztem. Nos, a kintülő férfi, minden nyárspolgáris gondolkodása mellett is, igen nagy barátja volt a művészi értékű régiségeknek. Szalónja tele volt antikvitásokkal, régi festményekkel, bronz tárgyakkal. Egy évszázados asztalkán állott ez a sisak: minden alkalommal a mellett kellett elhaladnom, ha látogatást tettem a házában; s különös alakja nyomban szemet szurt nekem. Egy napon tehát merész ötletre határoztam magam. Lángoló szavakkal ékes levélkét írtam a szőke angyalhoz s azt beléjéjtettem a sisak rostélyába. Természetesen azt a kedvező pillanatot választva ki erre, a mikor ő éppen egyedül volt a szobában. A választ másnap ugyanazon a helyen meg is találtam.

— De hisz ez valóságos költemény, uram! Tiszta poézis! . . .

— Valóban az volt. Sajnos azonban, válszában örökösen a szűz szende tiltakozását olvashattam, a holdgötő igen helyett. Néhány hélig folyt a sűrű levelezés és én szerelme-sőbb lettem, mint valaha. Egy napon aztán beállott a fordulat. Durand urnak — nem bánom, nevezzük így a derék férfit — hajlott kora ellenére is fiatal volt a felesége. Nem volt ugyan az a nő, — kit álmaimban ideálként magam előtt elképzeltem, de esinos, kíváncsú meyeceke. Durandné asszony bizonyára észrevehette egy alkalommal, hogy mit mivelek a sisak rostélyán, mert egy napon a rostély helyén lágyan írással írott levélkét ta-

láltam. Gyengéd, illatos levél: tele sóvárgással, szerelemmel. Meglepetéssel állottam még ott, kezemben az idegen levél, a mikor mögöttem felnyílt az ajtó és madame Durand felém siet:

— Tehát megértette, hogy szeretem őt? . . .

Szóltatni néztem rá a nagy meglepetéstől s hirtelen mély megindulás vett rajtam erőt.

S aztán leveleztem egymással éveken át a sisak közvetítése nélkül. En nem nőstültem meg soha . . .

Néhány év előtt a nő meghalt s én visszatértem Párisba. Most itt állok, egyedül, család és testvérek nélkül . . .

Erti már most, uram, miért vásároltam meg ezt az ereklyét, amely mindennek az okozója volt s a melyet most össze fogok zuzni . . .

A művész elhallgatott s hirtelen elkeseredésében rácsapott a sisakra. A rostély valahogyan félrebillent . . . mindketten meglepetten kiáltottak fel. Elsárgult levél fehérlett elő a rozsdás vasszerszám bensejéből. Egy levél.

A művész kitépte a rostély alól; ez a néhány sor volt benne megírva:

»Mért nem ír többé? Már nem érzek erőt az ellenállásra. Vigyen el magával, messze-messze . . . én követem«.

A kis nevelőnő utolsó levele volt. Tíz év óta sárgult a sisakban.

A művész melancholikusan vonogatta a vállat és halkán csak ennyit mormogott:

— Ő is?

Fiu iskolában — leánytanító.

A nagyváradi községi iskolánál néhány év óta az a ferde irány honosodott meg, hogy a fiu iskolánál leányok tanítanak, kezdetben csak az I. osztályokban volt így, most már így van a II.-ban is és ha ez az állapot még soká tart — nemsokára bevonulnak a tanítónők a III. és IV. fiu osztályokba is.

Először csak arról volt szó, hogy egyik vagy másik előkelő urnak s leányát ideiglenesen elhelyezzék a fiuiskola I. osztályánál addig, amíg a leányiskolánál helyet kaphat. A helyettesítés kezdett szokatlanul hosszú ideig tartani, — időközben az iskolaszéki elnök vagy a felügyelő-igazgató arról tett jelentést az iskolaszéknek, hogy a kisasszony nagyon jól bevált a fiuknál, még jobb eredményt tudott felmutatni, mint előtte a férfitanító, — a másik ülésen már indítványozta is valamelyik buzgó tagja az iskolaszéknek, hogy jobb is lenne az I. osztályban a fiuknál nőket alkalmazni, — a harmadik ülésen már egyenesen azt indítványozták, hogy — pályázat mellőzéseivel — hívják meg a kisasszonyt, legyen egyes állandó minőségben oktatni az urfiakat.

A fiuiskolák I. osztályai csakhamar be is lettek töltve leánytanítókkal, — de az okvetlenül elhelyezendő tanítónők száma nem apadt, sőt növekedett. Rávetették tehát szemüket a II. osztályokra; az újjvárosi fiuiskolánál már a múlt tanévben is nők tanítottak a párhuzamos iskola mindkét osztályában. Avval indokolták ezt a ferdeséget az iskolaszék előtt, hogy Amerikában még a IV. fiuosztályban is nők tanítanak. Ha ez csakugyan így van (Amerika olyan messzire van, hogy innét nem lehet ellenőrizni), jó lenne tovább kutatni az iránt, vajjon Amerikában nem nők tanítják-e az érettségiző ifjúságot is? Ha a nagyváradi iskolaszék elnökétől függne, talán ebben is utánozná őket? Mindenesetre érdekes ujtás lenne.

Abból az alkalomból irtuk e sorokat, hogy tegnap a községi iskolaszéki elnök indítványára a tanügyi bizottság egy olaszii fiuiskola II. osztályát is leánytanítóra bízta.

Gombay János ugyanis 34 évi működés után meggyengült egészségére való hivatkozással nyugdíjaztatását kérte, addig pedig, míg ez megtörténik, szabadságot kért.

Hegyesi Márton elnök sürgősen összehívta ez ügyben a tanügyi bizottságot s azzal állott elő, hogy a helyettes és kisegítő tanerők kinevezése és beosztása az ő joga ugyan, de mert az ő magán érdekéről van szó, ezúttal a bizottságra ruházza e jogot s egyben kéri, hogy Gombay helyébe az ő leányát Hegyesi Katinát helyezze át a bizottság.

A bizottság teljes méltánnyal van az elnök működése iránt, leányát is egyhangulag választotta meg az iskolaszék, Hegyesi Katinka működésével is teljesen meg van elégedve, — de Gombay helyébe állandó minőségben nem óhajta alkalmazni, hanem a nyugdíjaztatás befejezésével pályázatot hirdet egy állásra — férfitanító számára. Addig azonban beletnyugszik a bizottság Hegyesi Katinka alkalmazásába. Ez lett a bizottság határozata.

Két indítvány merült fel tanácskozás közben. Egyik e helyet Gombay leányának Jolánának óhajtotta fentartani, másik a már régebben kisegítő minőségben alkalmazott Nas Dezsőt akarta a helyettesítéssel megbízni. Mind a két indítványt mellőzte a bizottság többsége. Nas Dezső állás nélkül marad. Nas Dezső pedig a múlt évben az olaszii fiuiskola III. osztályát olyan fényes eredménnyel vezette, hogy működéséről úgy a szülők, mint az iskolaszék tagjai csak a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoztak. Hát ehhez vajjon mit szól majd az iskolaszék, a mely a múlt gyűlésen határozottan kimondta, hogy a múlt évi *statusquót teljes épségben fentartja?*

Hegyesi Márton iskolaszéki elnök a felforrult nyugdíjazással kapcsolatban a következő áthelyezéseket rendelte el:

Az újjvárosi fiuiskola II.-ik a) osztályához: Szemes Ilonka, a váraljai leányiskola I.-ső osztályához: Rátkay Emilia kerül.

Az újjvárosi leányiskola most megnyitó V. osztályához kisegítő tanítónőnek kinevezte özv. Krüger Viktornét, a csillagvárosi iskola I.-ső osztályához pedig Bródi Fánit, az Auspitz-iskola tanítónőjét.

Ezek szerint a községi elemi iskolánál van jelenleg alkalmazva 40 tanerő, közülük 26 nő és 14 férfi.

Kíváncsian, de türelemmel várjuk, mikor fejlődik a nőmanczipáció nálunk annyira, mikor egy férfi sem lesz alkalmazva.

UJDONSÁGOK.

Emlékezzünk.

Ma immár négy év választ el bennünket azon szomorú naptól, mely dicsőült Erzsébet királynénk váratlan elhunytával a fősleges királyt éshű magyar népet a legmélyebb gyászba borította.

Főszakad ma ismét szívünkben a mérhetetlen fájdalom okozta seb, mely az idők múltával már hegedni kezdett, de mely végképp nyom nélkül elmúlai soha sem fog, míg magyar él e földön.

Védangyala volt ő hazánknak s nemes szívű, főnközt szellemű anyja a honnak, a ki annyi könyvet száritott és bennünket annyira szeretett, mert nemesen dobogó szíve megérezte nemzetünkben a nemes tulajdonságokat.

A szeretet pedig mindenkor szeretetet támaszt. Örök lángként lobogott a magyar nép szívében is iránta az örök szeretet tüze, mely nem aludt ki halála után sem.

Ma is, a gyászos évfordulón adózik a hű magyar nép pártfogója emlékének, Elzarándokol az egész nemzet oda, hol teljes vigaszt csak egyedül nyerhetünk, — az Ur hajlékában és milliók ajkáról tör fel az ima a Mindenhatóhoz, hogy adjon örök megayugvást az ő nemes lelkének.

Es te pedig elköltöztött, bennünket árvahagyó üdvözült királynénk, hozzád is felsemeljük szívünket, tekints reánk a magas egekben, az örök élet hazájából és mint mi esdünk a mi Urunk Istenünknél te lelked örök boldogságáért, imádkozz te is érettünk, a magyar nemzet boldogságáért.

A gyászos évforduló alkalmából ma d. e. 9 órakor a székesegyházban fényes gyászmise fog tartatni, melyen a helybeli állami és törvényhatósági hivatalok, valamint az összes iskolák tanárai és növendékei megjelennek.

A biharmegyei és nagyváradi *nőgyűlet* elnöksége tisztelettel felkéri az egylet összes tagjait, hogy néhai Erzsébet királynánk lelkiüdvéért a *székesegyházban* d. e. 9 órakor tartandó requiemtel teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

Itt említjük meg, hogy sem a premontreieknél, sem pedig a Szent László-templomban gyászmise ezúttal nem fog tartatni, csupán a székesegyházban.

Az agg honvédek kérelme.

A nagy idők tanui szintén részt fognak venni a Kossuth Lajos századik születésnapja alkalmából rendezendő ünnepségeken. Erre

nézve a következő felhívást bocsátotta ki a nagyváradi 48-as honvéd-egylet elnöksége:

Kossuth Lajos néhai nagy hazánkfia születésének századik évfordulóját a nemzet e hó 19-én készül megünnepelni.

Hogy Kossuth Lajos ki volt és mit tett drága hazánknak — nem szorul magyarázatra, — mert hála az isteni Gondviselésnek, még vannak kik azon időben éltek és tudják, ismerik a történeteket. De fájdalom, a nemzetiségek nem készülnek a Kossuth ünnepelésre, pedig Kossuth nemcsak a magyaroknak, illetve a magyar ajkuaknak, de az országban lakó minden nyelvű lakosnak gyújtó szónoklatával ki-
eszközölte a polgár jogot, az ő nevéhez fűződik a 9—10 millió jobbágy felszabadítása és ezek közt van pláh, tót, rác, sváb, szász, igen nagy számmal, akik az 1848-iki törvénynek gyümölcsét élvezik. Tehát miért vonulnak vissza? Miért nem ismerik el Kossuth Lajos érdemeit? Es miért nem csatlakoznak a magyar ajku polgársághoz? Hogyha a hasznát belátják és élvezik a Kossuth művének?

A többek közt Kossuth ékesszólásának 1848-iki eredménye lett a honvédség is és így méltó, hogy a még életben levő bármely nemzetiségű vagy nyelvű 1848/9-es honvéd a szeptember 19-iki Kossuth-ünnepélyen részt kérjen és részt vegyen.

Ez okból az 1848/9-iki honvéd egylet választmányja felkéri az ünnepély rendező bizottságot, a községek érdemes előljáróit, hogy ahol a Kossuth Lajos százéves születése évfordulóját megtartják, — ott az öreg honvédek meghívni legyenek szivesek, mert az öreg honvédek korukkal járó gyengeségük, korlátolt anyagi helyzetük miatt vezetők ez ügyben nem lehetnek, de vegyék az illetők figyelembe, — hogy azon 1849/9-iki honvédek nélkül, ha azok fiatal korukban dicső győzelmes csatákban életüket és véréket fői nem áldozták volna, — Magyarország nem ünnepelné Kossuthot, hanem annak hóhérjait, Hen-
czit s másokat, mint osztrák tartomány, nyel-
vünket, nemzetiségünket siratva buslakodnánk, nyögnénk, — tehát méltók azon elagott volt harcosok arra, hogy az ifju nemzedék keblére szorítsa és ha anyagiakban nem is segíti, legalább szeretettel, jóindulattal környékezze azon kevés honvédet, akik féllábbal már ugys a sir szélén állanak.

Felkéri ez uton a nagyváradi és biharmegyei öreg 1848/9-es honvéd egylet választmányai a megyei községek előljáróit, hogy ahol a Kossuth Lajos születése százéves fordulóját megtartják — az öreg honvéd bajtársainkat az ünnepségen leendő testületi megjelenésre meghívni tartsák méltóknak, — a honvéd bajtársakat pedig a meghívást elfogadva, tisztes megjelenéssel az ünnepélyt emeljék, mert koruknál fogva megérdemlik a tiszteletet.

Ahol pedig ezen ünnepélyt meg nem tartják, sziveskedjenek az öreg bajtársainkat felhívni, hogy szeptember 19-én reggel Nagyváradon tartandó ezen ünnepélyre Nagyváradon megjeleni sziveskedjenek. Jelentkezés a Széchenyi-téren a megyeház előtt, mérsékelt utiköltségét ezen honvédegylet 6 koronával megtéríteni szivesen ajánlkozik, minden igazolt, vagy igazolható honvéd bajtársnak. Különösen az oláhok lakta részéről e megyéek volt 1848/9-es honvédei nyugdíj iránti igazolványukat sem kéri, pedig lehetetlen, hogy ott ne éljenek nyugdíjhozott öreg honvédek. Sziveskedjenek tekintetes jegyző urak, erre az illetőket figyelmeztetni, hogy azon bárha igen szegény, de szegény embernek az 3, 4, 5, 6, frt nyugdíj is segélyre szolgálhat.

Az 1848/9-es honvéd-egylet szept. 7-én tartott választmányi üléséből.

Szűts István,

1848/9. honvéd hadnagy
egyleti főjegyző.

Bereczky Géza,

honvéd egyleti elnök.

Regészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 óráig fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr-ért Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 kr-ért. Más időben 60 kr.

* Egyházi kinevezések. A hivatalos lap legutóbbi száma közli, hogy ő Felsőke vallás- és közoktatásügyi minisztere előterjesztésére

Párvy Antal, kerecsendi esperes-plébános, *szepes-sághai* ezimzetes prépostja és hevesi főesperessé, **Nagy Antal** sajó-várkonyi esperes plébánost pedig az egri főkáptalan tiszteletbeli kanonokjává kinevezte.

Irodatisztek lakbérére. A lakbér Nagyváradon ma már körülbelül magasabb, mint a fővárosban. Még a legegyszerűbb polgárember sem talál tisztességes két szobás lakást 400 koronán alul. Az állam a viszonyokhoz mérte a lakbérletményt, mikor a legalsóbb fokban, az irnoknál 420 koronában állapítja meg. Nagyvárad városa azonban évi 200 koronát ad az irnokoknak és irodatiszteknek lakbér fejében. Ez olyan összeg, aiből még a Külvároson sem lehet tisztességes lakást kapni; vagy az ezer korona fizetésből pótolja a lakbért is? Hisz az egész fizetés is csak annyi, hogy éhen meg nem hal mindenki, pedig még az élet ezer bajával is kell küzdeniök. Nagyvárad város törvényhatósága már egy ízben megszavazta a lakbér felemelését ezeknek a tisztviselőknek, de a határozat olyan szerencsétlenül lett feltéve, hogy a miniszter megsemmisítette. A városi tanács a holnapi közgyűlés elé terjeszti újból az ügyet s az irodatiszteknek évi 140 koronával, az irnokoknak pedig évi 100 koronával javasolja a lakbér felemelését. Ez olyan csekély összeg, amelyet bizonyára megszavaz a közgyűlés, annál inkább, mert már egyszer megadta a lakbér felemelését ezeknek a szegény városi tisztviselőknek. Végre is a városnak kötelessége, hogy munkásai tisztességes lakást bérelhessenek.

A villamos vasut építése. A nagyváradai gőzmozdonyu közúti vasut igazgatósága átiratban értesítette Nagyvárad városát, hogy a lelt 262,000 korona összeg felét a Nagyvárad Takarékpénztárakból felveheti a polgármester, a másik fele pedig a miniszteri jóváhagyás után öt illeti. A város azonban nem adja ki az összeg felét, hanem a nyilatkozat aláírásáig 30000 koronát még visszatart, nehogy aztán az építést ismét évekig huzza-halassza a közúti vasut. Ilyen irányban tesznek előterjesztést a holnapi közgyűlésnek.

Alakuló gyűlés. A nagyváradai főreáliskola *Arany János* önképzőkörre folyó hó 9-én tartotta alakuló gyűlését, Katona József tanár elnöklése alatt. A tisztikar következőkép alakult meg: Elnök ifj. Gottlieb Zoltán VIII., titkár: Jesch Aladár VIII., főjegyző: Szőke Barna VIII., pénztáros: Klemens Rezső VIII. oszt. tanulók

Vasuti közlekedés a fürdőkbe. A helybeli máv. üzletvezetőség arról értesíti a közönséget, hogy a magyar kir. államvasutak igazgatósága a kedvező időjárásra, valamint a Félix- és Püspök-fürdők látogatottságára való tekintettel Nagyvárad állomásról d. e. 9 óra 50 perczkor induló 6702—6701. és a délután 4 óra 35 perczkor induló 6705—6704. számú fürdővonat közlekedését szeptember hó 15-től szeptember 30-ig bezárólag kiterjeszti. Hisszük, hogy ennek megfelelőleg a közúti is fentartja e hó végéig a közlekedést vonalain.

Gyümölcstolvaj csavargó. *Bátori* Lajos kiiltott csavargó, a szőlőhegyeken apránként egy putton szilvát lopott össze. Ezzel aztán besompolygott a városba, hogy még az est folyamán értékesítse a lopott holmit. A Szaroveczky-utcán házalt éppen, mikor az arra járó rendőrnek feltűnt az ily későn gyümölcsöt áruló csavargó, tehát igazolásra szólította. Erre az inába szállt a bátorsága Bátori uramnak és futásnak eredt szilvát, puttont az utfele hagyva, de csakhamar kézre került s most diétát tart a szilva szüret után a dolgozó házban.

Városatyák értekezlete. A holnapi városi közgyűlés alkalmából a függetlenségi párt-hoz tartozó városatyák ma, szerdán este 6 órakor értekezletet tartanak a függetlenségi Népkör helyiségében, amelyen a közgyűlés elé kerülő tárgyakat beszélük meg.

A város új földbérlete. Ifj. *Jelinek* Ferencz, a váradai kertészetnek e tapasztalt munkása, ajánlatot adott be Nagyvárad városához, melyben a honvédhuszár-laktanyával szemben levő Téglavető dűlőben három kis hold területet óhajt kibérelni, s azon virágkertészetet telepít. Az állandó választmány tegnapi gyűléséből pártolólág terjeszti ez ajánlatot a közgyűlés elé. A holnapi közgyűlés bizonyára örömmel fogja megbízni a tanácsot e bérlet megkötésével, mert a terület eddig szemét lerakódó hely volt, a külvárosvegi lakóknak levő rontó szemét fészke, — másrészt meg a város jut eddig gyümölcstelenül heverő földje használatáért sok felé fordítható jövedelemhez.

Eluszott az óra. *Szakács* Pál női szabó segéd az elmúlt éjjel két ezimborájával végig ivott néhány korsomát, majd 12 óra tájt észrevette, hogy ezüst zsebórája eltűnt. Az óra ellopásával egyik megugrott ezimboráját gyanúsítja, kinek már nyomában vana rendőrség.

Házi ezredűk gyakorlaton. A nagyváradai 37. gyalogezred gyakorlatai végüköz közelednek. Tegnap elhagyta az ezred Lippát s átvonult Kövesdre, a hova este érkeztek meg. Itt ma és holnap gyakorlatot tartanak s holnap elkövetkezik a gyakorlat legkedvesebb epizódja: a lefűvés. Vége a gyakorlatnak, vége a fáradtságnak. Pénteken pihenőt kap az ezred s szombaton vasuton hazajönnek a vitéz hadfiak. A vonat szombaton este 6 óra után érkezik Nagyváradra; a tisztikar s a legénység kiszáll s aztán hangos zeneszó mellett vonulnak be a rég nem látott várba.

A válópör. Nagyvárad egyik jeles ügyvédjéhez, a ki specialista válópörökben, a minap beállit egy vidéki ember:

— Hallom, hogy a tekintetes ur érti legjobban, hogy a férfit meg az asszonyt hogy kell elválasztani.

— Foglalkozom ilyen ügyekkel! — mondta az ügyvéd.

— No hát válaszszon el engemet az asszonytól! Nem sajnálom a költséget. Tovább élni ugy se tudok vele, mert házastárs is, meg kikapós is.

— Az bizony elegendő ok az elválásra. Mikor keltek egybe?

— Nem keltünk mi egybe!

— Hát?

— Csak úgy élünk egymással!

— De hát hiszen akkor nem kell válópör! — szólt az ügyvéd. — Egyszerűen lerázhatja magáról az asszonyt.

Az atyafi elgondolkodott. És aztán lassu hangon azt mondta:

— Hát azt hiszi a tekintetes ur, hogy ha azt az asszonyt csak ugy egyszerűen le lehetne rázni, hát eljöttem volna ide?!

Öngyilkosság. Nagy Eszter 18 éves takarítónő, aki huzamosabb idő óta vadházasságban él *Popovits* Mihály kőműves segéddel, megunta e földi életet és tegnapelőtt reggel 9 órakor lakásán, Kolozsvári-utca 23. sz. alatt a padlás gerendájára felakasztotta magát. Szerencsére jól választotta meg a köteleket, mert leszakadt terhével és így a takarítónő nem tudott megválni a világtól. A zuhanásra figyelmes lett *Sor Lipót* és neje, berohantak a takarítónő lakásába és az ijedségtől elalótt Nagy Esztert fellocsolták. Most már tul van minden veszélyen.

Csaló iparfelügyelő. A helybeli iparfelügyelőségtől vettük a következő értesítést: A Nagyméltóságú kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 6 Exellentijának folyó év. szept. hó 1-én 56933. szám alatt kelt magas rendeletével hivatalomat arról értesítette, hogy egy *Lányi* Lajosnak nevezett egyén magát iparfelügyelőnek adja ki és ezen minőségben nevezett hivatalos teendőket teljesít. A mennyiben nevezett ilyenmü szolgálat teljesítésével megbízva nincs s nehogy az érdekeltek egy csaló által tévutra vezettetessenek, nevezett — e

kertületbeni feltűnés esetén letartóztatandó, és az első rendőri hatósági közegnek átadandó, miről az érdekelt gőzgép és ipartelep tulajdonosokat megfelelően értesíteni kérem. Egyben értesítendőök lesznek az ipartelep és kazán tulajdonosok, hogy csakis az általuk ismert és a miniszterium által kiállított igazolvánnyal bíró iparfelügyelők intézkedéseinek vessék magukat alá. *Lányi* Lajos személyleírása következő: Uriasan kiöltözött, középtermetű, hosszukásarcu, vörös-barna kórszakállal bíró egyén. Nagyvárad, 1902. szeptember hó 7. *Pozsonyi* László m. kir. ker. iparfelügyelő.

Egy különös gyógyász nő. Tegnap este 10 órakor a Szilágyi Dezső-utca 389. számú házban különös vendége jött. Egy hölgy, aki az udvarban keresett szállást, de nem kért és mégis talált. Lefeküdt a parkirozott udvar bokrai közt, de csakhamar megzavarták éjjeli nyugalmában, mert távozásra szólították, amire rábírt csak rendőri beavatkozással lehetett. A rendőrségen aztán előadta, hogy *Hodi* Jánosnénak hívják, állítólag újpesti születésű és azzal foglalkozik, hogy utazgat és a szenvedőket gyógyítja. A köszívű rendőrség mégis megfosztotta a szenvedőket ez utazó női apostoltól és hazatolonczoltatta.

Találtatott egy tanítónői oklevél és egy karikán két kulcs. Az igazolt tulajdonos átveheti a rendőrség 4. sz. szobájában.

Elmulaszthatatlan kötelességünknek tartjuk a közönség figyelmét felhívni *Háasz Manó helybeli kereskedő cég* mai hirdetésére, mert az mindenkit kell, hogy érdekeljen.

Mivel e cég az 6 óriási forgalma által azon helyzetben van, hogy mindenkit meglepő olcsó árban adhatja a legdivatosabb árukat.

TANUGY.

Érettségi vizsgálatok a premontrei főgimnáziumban.

Tegnap tartották a javító és pótló érettségi vizsgálatot *Nátafalussy* Kornél kir. tankerületi főigazgató elnöklése alatt a premontreiek főgimnáziumában.

Ez alkalommal egyes tárgyakból javítóra 16-an jelentkeztek s a bizottság mind a 16-ot érettnak nyilvánította.

A latin nyelvből kiegészítő vizsgálatra 7 reáliskolai tanuló jelentkezett.

Ezek közül írásbeli alapján egy év múlva teendő vizsgálatra utasítottak 3-at, míg 3 szóbelit is sikerrel tett, egyet pedig decemberben teendő javító vizsgálatra utasítottak.

Teljes érettségire jelentkezett 6. írásbeli alapján egy évre visszavetettek 1-et, sikerrel vizsgázott egy, visszavetettek a decemberi javítóra 2-ot, szóbeli alapján egy évre 2-ot.

Az érettségi vizsgálat este fél 9-ig tartott, minek végezte után a tanári kar *Nátafalussy* Kornél kir. tankerületi főigazgató tiszteletére diszes vacsorát adott.

Értesítés. Az iparos tanonciskolai beiratások szeptember elsején megkezdődtek, s oly szép eredménnyel folynak, hogy a tanulóknak a mesterek óhajta szerinti beosztása később már alig lesz eszközölhető, minél fogva figyelemztetjük a t. mester urakat, hogy tanonczaikat f. hó 15-ig okvetlenül beirassák, annyival inkább, mert a be nem írottak kimutatása 15-én az iparhatósághoz lesz beterjesztve a mesterek megbüntetése céljából.

Pótérettségi vizsgálatok. A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskolában a szeptemberi érettségi vizsgálatok a következő sorrendben fognak megtartatni. 1. Érettségi írásbeli vizsgálatok: 11-én a magyar nyelvből és

irodalomból; 12-én a német nyelvből; 15-én a francia nyelvből; 16-án a kereskedelmi levelezésből; 17-én a kereskedelmi számtanból; 18-án a polit. számtanból; 19-én a könyvtartásból. A szóbeli érettségi vizsgálat 24-én lesz. A magánvizsgálatok írásbeli része 15-én kezdődik, a szóbeli része 23-án délelőtt lesz. Nagyváradon, 1902. szept. 9-én. *Az igazgatóság.*

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi gyűlése.

A katolikus kör ma, szerdán délután fel 6 órakor tartja meg rendes havi választmányi gyűlését a kör helyiségében.

SZÍNHÁZ.

Somogyi Károly jubileuma.

Nagyvárad szinigazgatója most jubilál Kaposvárott. Halás, nagy szeretettel ünneplik feljüket a kaposváriak.

Somogyi multja és jelen munkássága egyaránt megérdemli a tiszteletet, az elismerést.

Negyven évi munkásság után most nyugodtan tekinthet végig multján. Ugy is mint művész, úgy is mint áldozatkész igazgató, a ki előtt a művészet érdeke lebeg. Ha végigtekint multján, mint színész és mint szinigazgató, egymásután emlékezhet sikereire.

1876-ban Budapesten, a Nemzeti Színház deszkáin aratta művészi sikereit. 1886-ban szinigazgató lett, s mint ilyen, Győrött, Sopronban és Pécsen teremtett elsőrangú színészetet. Majd a szegedi színháznak volt három évig igazgatója, a mikor 1895-ben a Pécsi nemzeti színház elkészült, ahova pályázat hirdetése nélkül hívták meg, hogy nyissa meg, s legyen igazgatója színházuknak. Négy évi sikeres működés után Pécsről pályázott ő a nagyvárad Szigligeti-színházért, s ezt megnyerve, két év óta igyekszik színészetünket előkelő niveau tartani.

Ime művészi multjának vázlata, a mely köré csoportosulnak számos sikerei.

Az iparos ifjak műkedvelő előadása.

Az iparos ifjuság, régi tradícióhoz híven az idén is rendezett két jótékony célú színelőadást, a szeptember 7. és 8-iki ünnepnapokon.

Az idén Szigligeti romantikus népdramájára: a *Czigányra* esett a választásuk. Ilyet választani nagy merészség volt. Műkedvelők csak oly darab keretében érvényesülhetnek, a hol már az összjáték biztosítja a sikert, nem pedig egyes szerepek művészi megoldásától függ az. Már pedig maga a *Czigány* és Rózsi lánya hősnők és jellem színészek parádés szerepei.

Ezek alakításához igazi rátermettség kell. Ez magyarázza aztán, hogy bár egyesek figyelemre méltó eredménnyel játszották meg szerepüket, aránylag a hatás a siker, nem volt megfelelő a munkájukhoz.

A két főszerep személyesítőjének játéka figyelemre méltó alakítás.

Nagy Jolán Rózsija egy műkedvelőnek csak dicsőretet szerezhet. Ertelmes felfogás, bátor öntudatos játék, kellemes hang emelték őt ki a többiek közül.

Kovács Czigányán meglátszik, hogy példák után indul, színészek játékából tanult. Hangjával, előadás módjával meg is közelítette a czigányt, de már az alakítással adós maradt.

A többiek közül az igyekezetért járó dicsőretn kívül nincs sok mondani valónk.

Sajnos az, hogy oly csekély anyagi siker jutalmazza az iparos ifjak nemes törekvését.

TÁVIRATOK.

Egy püspök életveszélyben.

Sopron, szept. 9. Gróf Széchenyi Miklós győri püspök a minap nagy veszedelemben forgott. A püspök ugyanis szombaton négyes fogatán Sopronból Marczfalvára hajtatott, hogy vasárnap megtartsa a bérmlást. A mint a püspök fogata a templom-utczából kijutott, éppen szemközt jött a villamos. A válságos pillanatban a kocsis a lovakat átugratta a sétatér korlátján, a püspök pedig *Szentiványi* szertartóval együtt kiugrott a kocsiból s így nagyobb baj szerencsére nem történt. A püspök negyedórai késéssel folytatta útját. (M. T. I.)

Körber a királynál.

Bécs, szept. 9. (Saj. tud. távirata.) Vasárnap Körber hosszasan referált a királynak a budapesti tárgyalásokról. Beavatottak mondják, hogy a legközelebbi bécsi tárgyalásoknál a még létező differenciákat is elhárítják.

Vörheny S.-A.-Ujhelyen.

S.-A. Ujhely, szept. 9. Ma itt az összes népiskolákat és óvodákat vörheny járvány miatt bezárták. (M. T. I.)

Horvát tüntetések epilógja.

Zágráb, szept. 9. Kontak Antal kereskedelmi kamarai alelnököt és Kófev ügyvédsegédet letartóztatták, akik bevallozták, hogy tagjai voltak a zavargást rendező bizottságnak. A sebesülteket a a kórházból a törvényszéki börtönökbe szállították.

Magas katonai vendégek Sasváron.

Bécs, szept. 9. Beck báró vezérkari főnök ma reggel a hadgyakorlatok fővezetőségével Lundenburgon át Sasvárra utazott. Rheinländer csapattöfőfelügyelő szintén odautazott. (M. T. I.)

Gazdakongresszus Pozsonyban.

Pozsony, szept. 9. (Saj. tud. táv.) A gazdakongresszus javában tartja tanácskozásait. A kivándorlási szakosztályban Selley kormányképviselő kifejtette a kormány álláspontját. Az ipari értékesítési szakosztályban Rubinek határozati javaslatot nyújtott be, melynek értelmében csak oly kiegyezést fogadnak el, mely a gazdasági érdeket megóvjá, az ipar szabad fejlesztését nem gátolja. A birtokpolitikai osztályban az adóreformot tárgyalták. Alapelvül állítják, hogy az adót lehetőleg a jövedelmet szolgáltató tárgyra kell kivetni, nem pedig a jövedelmet élvező személyre.

Fölmentett atheista.

Zágráb, szeptember 9. Ma reggel 8 órakor hirdették ki az ítéletet az atheista Hinkovics dr. ügyében. Az ítélet a vádlottat a vád valamennyi pontja alól felmenti. Az ítélet megokolása azt mordja, hogy a tárgyi tényállás nem bizonyította a vádlót terhére rótt cselekményt. A királyi ügyész semmiségi panaszt jelentett be. (M. T. I.)

REGÉNY-CSARNOK.

Tűzzel-vassal.

Írta: Sienkiewicz Henrik.

77.

— Keljetez föl!

Aztán megkérdezte őket.

— Mi járatban vagytok?

— Levelet hozunk a nagyheremtől.

A herceg végigmérte a szőrvő Sukharukhát és kimértén, kegyetlen hidegséggel így szólt.

— Aki titeket küld, az nem hetman, hanem gazember, rabló, gyilkos!

A kozákok megdöbbenve hallgattak, a herceg pedig Maskievicnek adta a levelet.

— Olvasd föl, kedvelt lovagunk.

A levél hangja fölöttébb alázatos volt. Chmielnickijben a korzuni csata után is erősebb volt a róka, mint az oroszán és a kigyó, mint a sas. Nem felejtette el, hogy Visnovieckinek ír.

— Ami történt: mindannak Csaplinski az oka. A hetmanokon nem én, hanem a hosszú elnyomatástól és zsarnokságtól elgyötört és életre ébredt kozákság gázolt át. Ne sujtson engem ezért a te rettenetes haragod, hanem áraszd rám jószágodat és bocsáss meg nekem s én engedelmes szolgád leszek. Kérlek, hogy a követséget fogadd szívesen, s hogy jóakarattal légy iránta, szabadon bocsátom egyik kedves lovagodat, Skrzetuskit.

Igy szólt a levél, amely azután sértődötten panaszkodott Skrzetuski gögje miatt.

— Nem akarta levelemet néked elvinni s ezzel meggyalázott seregem előtt. Az ő gögje és büszkesége egyes példája annak a gögnek és lenézésnek, melyből a nemesek részéről nekünk eddig bőven kijárt s amelyet a kozákság nem tűr tovább.

A levél azután, akár csak a történetíró munkája, részletesen elmondta a háború eddigi történetét és azzal zárult, hogy Chmielnickij hű szolgája a hercegnek és jó alattvalója a köztársaságnak.

— A követek bámultak leginkább a levél hallatára, mert ők is azt hitték, hogy sértésekkel lesz teli a levél és hadat üzen. Előttük is tisztán állt már most a helyzet s magok is belátták, hogy a herceg hatalmától még az ő hatalmas uruk is fél, mert ha idő nyer, maga megerősödik, a herceg ellenben apró csatákban kiadja az erejét. A követek szorongó aggodalommal fürkésztek az arczát, amelyről halálos ítéleteket olvasták. A herceg azonban nyugodtan hallgatta a levelet, néha lecsukta szempilláit, mintha el akarná előlük rejtetni haragjának föllobbanó villámait.

A levél végeztével kiküldötte a követeket a tereméből, s így szólt a főemberekhez.

— Nagy a mi ellenségeink ravaszsága, de én átlátok rajta. Meg akarnak lepni, vagy, a mi még rosszabb, be akarnak csalogatni a köztársaság földjének a kellő közepébe, hogy ott alkut köthessenek a könnyhívó rendekkel, hogy aztán bocsánatot nyerjenek a királytól. Mert akkor úgy fordul a dolog, hogy ha tovább harcolunk ellene: mi leszünk a lázadók, mi leszünk a köztársaság ellenségei. Tanácskozzunk tehát, hogy mit tegyünk?

Az öreg Sacvilichovski szólalt meg először. — Rá se hederítsünk a levélre, hanem hozzuk a hercegasszonyt mielőbb biztonságba, azután kezdjük meg a háborút a Dnyeper tulsó partján.

Samojski Sándor is ezt vallotta. — Bölcsen beszéltél. Szét kell taposnunk ennek a hidrának a fejét.

— Amen, — felelte rá Mukhoviecki prépost. A többiek sem vélekedtek másként, aminek jelölül fogcsikorgatva csőrrentették meg kardjokat.

— Köszönöm a tanácsokat, mondotta a herceg s minthogy egyelőre nem büntetnék meg őt magát, büntessük meg czinkosait, a küldötteit.

Intett Viersulnak, a tatár csapat parancsnokának.

— Végeztesd ki őket, a vezetőjüket karóba húzasd.

PÉNZ-

kölcsönök leggyorsabb és legolcsóbb eszközlése

házakra, földekre

4½%-os kamat mellett 50 évre is. Kizárólag utólagos jutalék-fizetés ellenében, ugyancsak köz- és magántisztviselőknek, katonatiszteknek, kereskedőknek, iparosoknak és minden hitelképes egyénnek diszkrétan eszközöl hitelt

SOMOGYI BANKIRODA

bej. czég

BUDAPEST, VI. ker., Próféta-utca 5. szám.

(Válaszbélyeg csatolandó.)

300.

A helybeli és vidéki
összes tanintézetekben és iskolákban
használatban levő

TANKÖNYVEK, SEGÉD-KÖNYVEK,

mindenféle író- és rajzszerk, a legjobb minőségben és a legjutányosabban kaphatók:

SEBŐ IMRE = könyv- és papírkereskedésben =
NAGYVÁRAD,
Fő-utca, Oláry-ház,
az Orsolya-zárdával szemben.

295.

Helybeli és vidéki telefon-szám. 276.

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alcova, mellék-helyiségek s egy üveges terasz a Körözsre,

1. évi november hó 1-től kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyváradi Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetők.

Ertekezhetni a Nagyváradi Takarékpénztárnál.

CREOLIN! ÁLLATGYÓGYSZER.

Legjutányosabban kapható:

Krugstein Izidor utóda

ROSENBERG IZSÓ

czégnél.

307

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca.

Fő-üzlet:
Zöldfa-u. elején.
Telefon sz. 386.

HÁASZ MANÓ kézmű és divatáruház.

Fiók-üzlet:
Amerikai áruház.
Telefon sz. 386.

Figyelemmel kérek lenni arra, hogy nálam a most kezdődő iskola évadra beszerezhető bármely intézet előírása szerint úgy fiuk, mint leánykák részére szükséges összes kellékek. Ugyancsak bármely rófos és díszítési cikkekben szinte meglepő nagy raktár a legdivatosabb kivitelekben. S tekintettel a mindenki által ismert óriási forgalmamra, oly szolid és olcsó árban, mint nálam, semmi féle cikk be nem szerezhető.

S ez olcsó árak mellett is minden vevőnek ki 10 ft. értékűt vásárol, még ha részletekben is,

egy életnagyságu fényképet készítek

55 cm. széles, 75 cm. magasságban bármely átadott fénykép után teljesen ingyen, csupán a pas-partourért fizetendő ft. 1.50.

Uj üzlet! Szabó Testvérek Uj üzlet!

Nagyvárad, Zöldfa-utca, (a «Zöldfa» sörcsarnok mellett.)

Az őszi ruhák megérkezése folytán

helyszüke miatt az összes nyári cikkek, ugymint kartonok-, batisztok-, napernyők-, ingblousok-, csipkék-, és fejre való kendőket minden elfogadható árban árusítjuk.

Nyomtatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.